

Прокидаючись темної прохолодної ночі у лісі, він тягнувся до дитини, що спала поруч. Ночі були темніші від самої темряви, а кожен день – сіріший за попередні. Ніби холодна глаукома, що тільки-но зароджувалася, потьмарювала світ. Його рука здіймалася і м'яко спадала з кожним дорогоцінним подихом. Він відкинув поліетиленовий брезент і підвівся, замотаний у смердючу одежину та ковдри, глянув на схід, шукаючи бодай натяку на світло, але не помітив жодного. Уві сні він гуляв печерою, його вела за руку дитина. Полум'я їхнього ліхтаря вигравало на вологих напливах стін. Неначе проковтнуті гранітним звіром казкові пілігрими, що загубилися в його нутрощах. У глибоких кам'яних рівчаках бриніли краплі води. У тиші вода невпинно відбивала земні хвилини, години, дні та роки. Врешті вони

опинились у великому кам'яному залі з чорним давнім озером. На дальньому березі істота підвела морду, з якої скрапувала вода, і втупилася у світло матово-білими невидючими очима, подібними на павучі яйця. Істота похитувала головою просто над водою, ніби намагаючись вловити запах того, чого не могла побачити. Зіщулена, бліда, гола, напівпрозора. Алебастрові кістки кидали тінь на скелі позаду. Було видно кишки і як б'ється серце. Здавалося, що мозок пульсує під матовим скляним ковпаком. Істота покрутила головою, потім слабко застогнала, відвернулася й, похитуючись, безгучно поплигала в темряву.

Щойно засіріло, він підвівся і, не збудивши хлопця, вийшов на дорогу. Присів навпочіпки, уважно вивчаючи місцевість на південь від них. Ялова, мовчазна, безбожна. Припустив, що вже мав бути жовтень. Уже багато років він не вів календаря. Вони прямували на південь. Ще одну зиму тут не пережити.

Коли посвітлішало, він поглянув у бінокль на долину вниз. Усе губилося в п'ятмі. Легкий попілець вільно вихорився над землею. Він уважно вивчав усе, що міг розгледіти. Відрізки шляху – отам, серед мертвих дерев. Вишукував бодай щось кольорове. Жодного руху. Жодного диму. Він опустив бінокль і стягнув тканинну маску з обличчя,

вітер ніс тильним боком зап'ястка і знов оглянув місцевість. Потім просто сів із біноклем у руці, спостерігаючи, як попелясте денне світло застигає над землею. Знав тільки, що дитина – його виправдання. Він сказав: Якщо вона – не слово Боже, то Бог ніколи не говорив.

Коли він повернувся, хлопець ще спав. Стягнув із сина синій брезент, склав, відніс до візка, повернувся з тарілками, пакетом кукурудзяних коржиків і пляшкою сиропу. Розклав на землі замість столу шматок брезенту і все виклав на нього, потім витягнув з-за пояса револьвер, поклав його поруч. Сидів, просто спостерігаючи, як хлопець спить. Уночі той стягнув маску, і тепер вона загубилася між ковдр. Він дивився на хлопця й зиркав крізь дерева на дорогу. Місце було небезпечне. Тепер, удень, їх можна помітити з дороги. Хлопець перевернувся під ковдрами. Потім розплющив очі. Привіт, тату.

Я тут.

Я знаю.

За годину вони вже були на дорозі. Він штовхав візок, обидва несли наплічники з найважливішим. Раптом доведеться кинути візок і тікати. До ручки візка він прикріпив хромоване дзеркало від мотоцикла, щоб бачити дорогу позаду. Закинув наплічник вище й оглянув спустошену

місцевість. Дорога порожня. Внизу у видолинку – нерухомий сірий серпантин річки. Уздовж чітко окресленого берега – зарості мертвого очерету. Усе гаразд? спитав він. Хлопець кивнув. Вони рушили далі. Човгали чорною землею, вкритою попелом, і в металевому світлі дня кожен був цілим світом для другого.

Перейшли річку по старому бетонному мосту й за кілька кілометрів натрапили на придорожню заправку. Стали посеред дороги, щоб розглянутися. Гадаю, треба її перевірити, сказав чоловік. Оглянути. Бур'ян під ногами розсипався на порошок. Вони перетнули розбиту заасфальтовану ділянку і виявили резервуар для пального, куди вставляли помпи. Кришки не було, і чоловік опустився на лікті, щоб понюхати трубу, але від запаху лишилися тільки ледь помітні давні спогади. Піднявся й оглянув будівлю. Шланги колонок, як не дивно, були на своїх місцях. Вікна цілі. Двері у бокс техобслуговування були відчинені, і він зайшов усередину. Металева шафа з інструментами біля стіни. Він попорпався у шухлядах, але нічого корисного не знайшов. Набір непоганих півдюймових торцевих ключів. Заскочник. Він оглянув гараж. Металева діжка, повна сміття. Зайшов до кабінету. Скрізь пил і попіл. Хлопець чекав у дверях. Металевий стіл, касовий апарат. Кілька старих автомобільних довідників, набряклих від

вологи. Поплямований лінолеум скрутився, бо дах протікав. Чоловік підійшов до столу й зупинився. Потім підняв слухавку й набрав старий номер батька. Хлопець спостерігав за ним. Що ти робиш? запитав він.

Пройшовши дорогою пів кілометра, він спинився й озирнувся. Ми не подумали, сказав він. Треба повернутися. Зіштовхнув візок з дороги й перевернув, сховавши в безпечне місце якомога далі від очей. Вони лишили свої наплічники й повернулися до заправки. У боксі техобслуговування він дістав металеву сміттеву діжку, перевернув її та вибрав з купи всі літрові пляшки з-під моторної оливи. Потім вони сиділи на підлозі, зливаючи з них залишки: ставили пляшки у таз догори дригом, поки насамкінець не назбирали майже пів літра оливи. Зливши зібране в одну пляшку, він закрутив її пластиковою кришкою, витер ганчіркою і зважив у руці. Олива для їхнього каганця, щоб освітлювати довгі сірі сутінки та довгі сірі світанки.

Зможеш прочитати мені казку, сказав хлопець. Зможеш, тату?

Так, сказав він. Зможу.

На дальньому боці річкової долини дорога пролягала голою чорною випаленою землею. Обабіч неї тягнулися обвуглені стовбури без гілок. Попіл вівся дорогою, між почорнілими електричними

стовпами, на яких натягнуто схожі на руки голі дроти, що тоненько гули на вітрі. Згорілий будинок у просіці, а за ним – широкі луки, голі та сірі, а ще сирий червоний річковий замул там, де колись проводили дорожні роботи. Ще далі – білборди з рекламою мотелів. Усе – як колись, тільки вицвіле та звітріле. Вони зупинилися на вершечку пагорба на холодному вітрі, щоб відсапатися. Він поглянув на хлопця. Все гаразд, сказав той. Чоловік поклав руку йому на плече і кивнув у бік місцевості внизу. Дістав бінокль з візка і, стоячи посеред дороги, поглянув на рівнину внизу, де крізь сіряву проступав обрис міста, неначе малюнок вуглинкою, накреслений на пустищі. Немає на що дивитися. Жодного диму. Можна глянути? спитав хлопець. Так. Звісно. Хлопець зіперся на візок і покрутив коліщатко. Що бачиш? запитав чоловік. Нічого. Хлопець опустив бінокль. Дощить. Так, сказав чоловік. Знаю.

Вони накрили візок брезентом і лишили у глибокому яру. Видряпалися схилом поміж темних стовпів дерев до видовженого кам'яного виступу, що його чоловік помітив раніше, сіли під навислою скелею і спостерігали, як дощ періщить сірими потоками в долині. Лютий холод. Вони сиділи, притулившись один до одного, загорнувшись у ковдри поверх курток. Невдовзі дощ ущух, і лише під деревами ще накрапало.

Коли розвиднилося, вони спустилися до візка, стягнули брезент і дістали ковдри та все потрібне для ночівлі. Знову видряпалися на пагорб і влаштувалися на сухій землі під скелею. Чоловік сидів, обіймаючи хлопця, намагаючись його зігріти. Загорнувшись у ковдри, вони спостерігали за тим, як їх огортала невиразна темрява. Сірі обриси міста розчинялися у сутінках, ніби мара, і він запалив каганчик і затулив його від вітру. Потім вони пішли у бік дороги, він узяв хлопця за руку, і вони разом піднялися на верхівку пагорба, звідки можна було охопити оком місцевість, що простягалася на південь. Опускалася ніч, вони стояли на вітрі, загорнувшись у ковдри, видивляючись бодай натяк на багаття чи лампу. Нічого. Їхній каганець на пагорбі був єдиною цяточкою світла, і зрештою вони повернулися на місце ночівлі. Надто мокро, щоб розпалити вогнище. Вони з'їли свою вбогу вечерю холодною і лягли, поставивши посередині лампу. Він приніс хлопцеву книжку, але той надто втопився, щоб слухати. А можна, щоб лампа горіла, поки я не засну? запитав він. Так. Звичайно.

* * *

Хлопець довго не міг заснути. Згодом повернувся і поглянув на чоловіка. У слабкому світлі каганця